

# KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, szerda, december 8

A „KELET” előfizetési díja:

|                                                                        |              |
|------------------------------------------------------------------------|--------------|
| Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva                              |              |
| Egész évre                                                             | 16 frt.      |
| Fél évre                                                               | 8 „          |
| Negyedévre                                                             | 4 „          |
| Egy órá helyben                                                        | 1 frt 50 kr. |
| Egyes szám ára 6 kr.                                                   |              |
| Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével. |              |
| Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.                        |              |
| Kéziratok nem adnak vissza.                                            |              |

Tizedik évfolyam.

## VALAMI A HAZAFISÁGRÓL.

(T.) Erről az újra felmerült megyei pótadóról jut eszembe, hogy mily dicső adófizető nép vagyunk mi magyarok: 1861-ben ugyanis, mikor „oktoberi-párens” és a többi, kísérlet képpen helyreállította a megyéket, — vajjon mit ténének hát Bendegúz és unokái, ha úgy ismét magukra hagynók őket? — hát a demonstrációt azzal kezdtük: hogy nem fizettük az adót. Vetettünk aztán ki megyei adót, és azt sem fizettük. Fiatal ember és hét szilvafás földesúr voltam, tehát nagyon emlékszem rá, mint kért a jegyző legalázatosabban, hogy 21 forintnyi megyei adómat fizetném ki, mert nagyon sürgetik. A megyei tisztviselő urakat nem tudják fizetni, mert az adót nem adja meg senki, — exequálni pedig nem szabad.

Hanem a katona aztán beexequálta a többit is.

Ezt különben csak azért emlitettem, hogy az adófizetésnek bizony nem igen voltunk barátai akkor sem, noha a megyei adóbefizetése, megyegyűlésileg kimondott „hazafiai kötelességnek” tartott. A földesúr mint szolgabíró, bement a fizetést felemleni, és kisült, hogy a saját birtoka után eső adót még a szolgabíró úr sem fizette ki. A megyei tisztikar nagyrésze: kontóra szolgált. Mikor egy kis pénz érkezett, öt forintként kapkodták szét a pénztárnoktól. Megki vánták tehát a fizetést, hanem az adót nem fizették. A „hazafias kötelesség” nem igen nagy tekintéllyel bírt előtűnik.

Hanem a nagy hang, az mindig meg volt. „Ha kell, mindenemet feláldozom a hazáért!” Na a megyei adó kellett, de bizony nem igen áldoztat föl. És ha már így benne vagyunk a beszélgetésbe: (hiszen később is elmondhatom, a miért tulajdonképpen tollat emeltem) vajjon mire mennénk, ha az adók befizetését mindenkinek — hazafiai kötelességére bízók? Vagy a sorozásnál hány katona jelentene magát hazafias kötelességből? Pedig tulajdonképpen ebben a kettőben culminál a hazafiság. A többi csak tires kérdés, a hazafiai kötelességektől való menekülésre használt frázis.

„Azért ott leszek én, ha a haza úgy kívánja”, — verte mellét az ellenzéki képviselő — mire Tisza Kálmán igen egyszerűen jegyezte meg. „En is ott leszek és más is ott lesz, a hova a tör-

## A KELET TÁRCZÁJA.

### A földrengések okairól. \*)

Irta:

Dr. Koch Antal,  
egyet. tanár.

Mielőtt valamely természeti tűnemény végső okát keresi a természetbúvár, okvetlenül azon tűnemény egész lefolyását, annak minden mellékörülményeit, egy szóval annak mindenét kell lehetőleg részletesen és alaposan megvizsgálnia; csak ha ez teljesen sikerül, remélhetik, hogy minden kutatásnak azon végcéljait eléri. Tapasztaljuk azonban, hogy természetnél fogva mennyi nehézséggel, mennyi akadállyal jár a földrengés egész lefolyásának, minden mellékörülményeinek pontos észlelése s így mivoltának megállapítása, s így épen nem csodálkozhatunk, ha annak végokaira nézve annyi különböző, annyi eltérő véleménynyel találkozunk a mai, természettudományilag oly előrehaladott korban is, első rangú tudósok közt, s még kevésbé csodálkozhatunk, ha az ó- és középkor bölcsői, kik a földrengések tűneményeit igen felelősen figyelték meg, egészen önkényű, s néha a legphantasztikusabb elmélgedésekkel igyekeztek megtalálni a természet ezen nagyszerű tűneményének nyitját.

Mint minden szerencsétlen eseménynek, mely a zsidókat érte, úgy a földrengéseknek végokát is a szentírás szerzői Isten rendelkezésnek tartották, a nélkül, hogy a legközelebbi okokra nézve bármily véleményt kockáztatni mertek volna.

\*) Fölőlvastott az orv. t. t. társ. s az erd. muz. egyt. t. t. szakoszt. által december 5-én rendezett népszerű előadás.

vények fogják rendelni, melyek ma már nem ismernek kiváltságot, és az állam bir hatalommal hozzá, hogy kötelességének teljesítésére minden állampolgárt kényszerítsen.”

Na persze, hogy ezért nagyon sok ellenzéki hazafi megharagszik: mert a hazafiai kötelességek tág ölében sokkal kényelmesebben érezte magát, mint ahogy érzi magát a törvények keretei közt; s bizony-bizony aligha tévedünk, ha azt mondjuk: ez a kényelmetlenség okozza az ellenzékeskedést a legtöbbször. Ez a szó: „Muszáj!”

Muszáj hazafinak lenned, és pedig nem akkor, mikor neked tetszik, hanem mindig. Szép annak a hazafiai kötelességnek a hangoztatása, hanem a mint látszik, a törvény még is practikusabb valami.

Az a Földváry Mihály féle historia is, — ha emlékszik még rá a tisztelt olvasó — mikor Boszniában harczoló fiainknak, mint pestmegyei alispán, az élelem szállítást megtagadta: hát volt abban valami hazafiság? Hiszen, ha például megváltoztathatta volna a sorrendjét, a mi véleménye szerint nem jól volt elcsinálva, de hogy pusztá ellenzéki makacsságból a magyar fiukat éhen hagyjuk veszni? Ilyen tény „hazafiság” ezimen nem fordul elő a történelemben. És hogy saját véreink csakugyan el nem veszték éhen, hogy Földváry Mihály alispán ur nem csinált köztük nagyobb pusztítást, mint a bosnyák golyó, bizony azt is csak a törvénynek lehetett köszönni, mely aztán az alispán úr hazafiságával és hazafias fogalmával végtére is rendelkezett.

Apropos „hazafias fogalom!” — Hát mit szól a tisztelt olvasó közönség azon új adónemhez, mely a Budapestent tartott közigazgatási enquetten egyhangulag elfogadtatott: t. i. a megyék, egyéb szükségük fedezésére pótadót vehessenek ki? Azt mondom, hogy — hazafias fogalom — mert a fogalomtól, illetőleg a felfogástól függ minden. Ezt az új adónemet például, egyhangulag elfogadta az egész értekezlet, pedig ugyancsak volt közte fogas ellenzéki hazafi elég, és egyiknek se jutott eszébe, hogy a nép nyomorára hivatkozzék, a mint teszik azt mindig, valahányszor országos adóról van szó. Hja! de hát ez megyei adó, ez más fogalom alá tartozik. A mit a hazafias megye a hazának meg nem tesz, vagy ha teszi,

A pogány népek hasonlóképen, még olyanok is, kik a természetbölcsletről némi hajlammal bírtak, Isten büntető ítéletét látták a földrengésekben. Így a régi görögök és rómaiak a földrengések keletkezését legelőbbsen is az istenek akaratának tulajdonították, habár hasonló természeti tűneményeknek megvizsgálására bő alkalmuk nyílt is. Rájuk nézve a földrengések vagy Zeus, vagy Poseidon művei voltak s Orpheus mind a kettőt földingatónak nevezte. Xenophon szerint a lakedemonok a földrengésnél dicsekedéssel igyekeztek Poseidon haragját megengesztelni. A római papok, a kik Vulkánnak borzasztó működését Siciliában elég közelről tapasztalták, nem tulajdoníthatták a földingrást csupán a vizek istenének; azért földrengések alkalmával engesztelő áldozatokat bemutatva egy bizonyos istenség nevének segítségül hívásától őrizkedtek, félvén, nehogy a nem igazít találják megihvíni.

A chinaiak szokásai szerint minden bajt, így a földrengéseket is, gonosz szellemeknek tulajdonítják: így az 1649-ki nagy földrengés-kor nagy áldozatokat mutattak be a gonosz szellemeknek, azt hívták, hogy azok megharagudtak a szent birodalomra.

Perunak őslakói, az indiánok a földrengések indító okáról nem vélekednek oly komoran. Ők azt gondolják, hogy Isten az embereket megszámlálандó, néha fölemelkedik tőléséről s ekkor minden lépésénél megrendül a föld. Mihelyt a legesekélyebb földrengést érzik, azonnal kijönnek kunyhóikból, futkosnak, ugrándoznak s a földre tuppantva kiabálják: Itt vagyunk, itt!

Az északi mondák szerint a tűz istene, Loki, egy barlangban fogva van; rája egy mérges sárkány fekszik, mely mérget arczába hullatja, de a mérgecspepeket Loki felesége alatt tartott csészében fölfogja; azonban, ha azt ki kell öntenie, a mérget mégis Lokira hull, s ilyen-

igen nagy rajveszékeléssel és panasszal teszi, azt, a mint látszik, a legszívesebben megteszi magának. Prima persona ego sum: még csak a nép megterhelhetése sem jön számításba.

Ezért mondom: különbözők a fogalmak a hazafiságról.

Valamint az is különösnek tetszik előttem, miszerint a tisztelt ellenzéki szakértők, már t. i. az említett közigazgatási enquetben, attól a gondolattól ijedtek meg, hogy: igenis, de hátha most már a megyék vissza fognak élni ezzel az adókievetési joggal, és túlságosan megtárlják terhelni a lakosságot? — Na, erre a közjédelemre aztán közmegnyugvásul szolgált az: hogy a megyék ezen tulkapásai ellenőriztessenek a kormány által...

Mit? Hiszen a megyék többnyire ellenzékiek, és ezekben az ellenzéki megyékben, — midőn adókievetésről van szó: hát kevesebb a garancia, mint a hazaáruló kormányban?...

Nem egyik ecclatáns példa az is, hogy a „hazafiság”-ról való fogalommal, mily zavarban vannak nálunk az emberek...

A szerb képviselőkkel folytatott szerződési tárgyalások néhány napra félbeszakítottak. A szerb megbizottak egyes olvi kérdésekre vonatkozólag új utasításokat várnak kormányuktól. A tárgyalásokat talán kedden folytatják.

A katonai határőrvidék bekebelezése tárgyában Budapestent tartózkodik most a b. n. F. lippovics tábornok határőrvidéki parancsnok hasonló czélból a napokban érkezik ide. Itt tartózkodásuk kisebb megszakításokkal egész új évig ki fog tartani. Állítják, hogy ezuttal végre legomolyitják a sokáig húzódo ügyet.

Kállay osztályfőnök ő felsége f. é. decz. 1-én kelt határozatával, a külügyek s az uralkodó ház miniszterének javaslatára helybenbagyta, hogy Kállay Béni kamarás, osztályfőnök, a nevezett minisztériumban megtresedett első osztályfőnöki helyre, mely a harmadik rangfokozathoz tartozik, előléptetessék.

## Országgyűlés.

Decz. 6-án.

Elnök: Péchy Tamás.

Több kisebb érdeklő tárgy letárgyalása után a miniszterelnök válaszolt a honvéd men-

kor fájdalomtól rugdalózik, hogy megrendül bele a föld.

Sok földrengésnek hullámozó haladása né-mely megfigyelőnek okul szolgálhatott állati mozgással való összehasonlításra; ilyenkor előadják tudósításaikban, hogy úgy tetszett nekik, mint-ha egy óriási kigyó vagy teknősbéka mászott volna el a föld alatt. Nem lesz tehát feltűnő, hogy némely nép csakugyan azt véli, hogy a földrengések egy nagy földalatti állatnak mozgása által származnak. Délamerika lakói sok földrengést úgy irnak le, mintha a föld bensejében egy nagy cethal úszott volna végig. Japánban hasonló vélekedéseket találunk. De még nálunk is nem egy helyről tudósítottak a népnek egészen hasonló vélekedéséről, hogy t. i. a cethal, mely a földet hátán hordja, megfordult s azért rendült meg a föld.

Azonban elég lesz — úgy hiszem — a népmondák és vélekedések phantastikus képeiből ennyi, és lássuk most a klasszikus ókor bölcsőinek főbb nézeteit is a földrengések okairól.

A görög bölcsök, nem mint a keletiek bizonyos csillagzatokban, magában a földben keresték a földrengés okát. Az első görög csillagész, miletuszi Thales (640—545. Kr. e.), ki azt tanította, hogy minden viznomú őszanyagból származott, azt hitte, hogy a szilárd föld viztömegben úszik, mely az éggömb alsó felét betölti. Közel fektűt hát hozzá a gondolat, hogy ezen víz a földet néha megrengeti, s a víznek hullámozó mozgásából kimagyarázza magának azt a körülményt is, hogy földrengéseknek néha új források fakadnak föl. Anaximander úgy magyarázta a földrengést, hogy nagy szárazság alkalmával, vagy hosszú esőzések után is, nagyobb földrepedések támadnak, melyekbe a levegő nagy mennyiségben és erőszakosan belenyomul s ilykép a levegő rengeti meg a földet. Ezen nézetet támogathatta az a körülmény, hogy Görög-

dékház ügyében Novák Gusztáv által beadott interpellációra.

Tisza Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! Novák Gusztáv képviselő ur egy interpellációt intézett az összes kormányhoz, a mely interpelláció következően szól:

Interpelláció az összes kormányhoz.

Hajlandó-e a kormány a háznak tudomására hozni azt, hogy a képviselőháznak f. é. ápril 26-án a honvédmenedékház tárgyában hozott határozata értelmében érintkezett-e a honvédegy-letek országos központi választmányával?

Hajlandó-e a tárgybán működése eredményét a képviselőháznak tudomására hozni, illetőleg a kormány és a honvédegyesületek országos központi választmánya kiküldöttéi által írt jegyzőkönyvet a ház asztalára letenni?

Ezen interpellációra a következőket válaszolhatom. (Halljuk!)

A kormány részéről a honvédelmi miniszter ur bizatván meg az érintkezéssel, ez június 27-én meg is történt. Ezen alkalommal a választmányának kiküldöttéi azt nyilatkozták, hogy ők nem érzik magukat hivatra a képviselőházi határozat elfogadására, s kijelentették, hogy a mint ismerik a honvédek közt a hangulatot, az összehívandó közgyűlés sem fogja azt elfogadni, s kifejezték azon kívánságukat, hogy tereltesse vissza az ügy oda, a honnan kiindult, azaz adassék meg a 10,000 frt segély a nélkül, hogy a kormány vennie át a menedékház kezelését, kilitásba helyezvén, hogy ha ez megtörténik, akkor a honvédgylűlés is bele fog egyezni, hogy majd valamikor a menedékház a mostani honvédeknek adassék át, a maguk részéről pedig az ellenőrzést elfogadják a kezelésre nézve.

Ez a tényálladék, mely akkor felvétellett. De, ismétlem, a ház ápril 26-iki határozata alapján az ügy elintézését határozottan visszautasították. Igen természetes, hogy a kormány nem helyezkedhetett ezen álláspontra, melyre a t. választmány tagjai állottak, azaz arra, hogy ne azt érvényesítse, a mit a ház határozott, hanem a mit a ház mellőzött.

Az eset pedig ez volt, mert a 10,000 frt iránti kérvényt a ház mellőzte, és hozta a mindnyájunk által ismert határozatot. Ezekben azt hiszem, t. ház, hogy megadtam a választ az interpellációra. Elmondtam, hogy igenis a kötelességünkkel tett érintkezés megtörtént, elmondtam, hogy a központi választmány részéről minő álláspont foglaltatott el, és ennél fogva elmondtam természetesen azt is, hogy miután az ügy lebonyolítása az illetők hozzájárulásától volt függővé téve, eredményre a kormány nem jut-hatott.

Azt gondolom, hogy midőn ezeket elmond-tam, a jegyzőkönyveknek a ház asztalára való

országban a nap hová által igen széles és hosszú földrengéseket szoktak támadni.

Klazoménei Anaxagoras (sz. 492-ben), ki az értelmet tartotta a világrend fentartójának, a tűzet pedig minden dolgok őszanyagának, ebben kereste a földrengés végokát, mint a mely minden többi elemnek erőit kölcsönöz. Ha Anaxagoras valóban kimondotta azon nézetet, miszerint földrengések előállanak, ha sürt, vagyis összenyomott levegő, mely fölfelé akar szállani, nem talál útát kifelé; úgy mindenesetre azon kiterjesztő erőre gondolhatott, melyet a melegség a gőzöknek és a levegőnek kölcsönöz. A 464. évben Kr. e. bekövetkezett spártai nagy földrengés, melynél a Taggetos egy része ledől, alkalmul szolgált a földrengés okaira nézve a bedülési elméletnek kifejtésére is, mely szintén Anaxagoras-tól ered.

Aristoteles lehetőleg számos bizonyítékot sorolt fel, hogy kimutassa, miszerint a földrengéseket rendszeren levegő és gőzök idézik elő, melyek földalatti üregekbe vannak zárva. Szerinte barlangokban gazdag országok (p. Hellespont, Achaja, Euboea, Sicilia sat.) legtöbbet szenvednek földrengésektől. A földrengés alatt szélesednek uralkodik, mivel a szél a föld oduiba belenyomult; ugyancsak földrengés alatt a levegő mozgásba hozza a vizeket stb. Ezen a föld súly által összenyomott levegő bizonyára elég erős arra, hogy a föld odvaiból kitörni igyekezzék, megrengesse annak feltűtetét vagy ék gyanánt szétreperesse annak kergét. Ilyen esetekben a földrengések mindaddig nem szűnnek meg, míg az elzárt levegő ki nem tör és szélvésztt idéz elő, a mint az Herakleánál a Pontuson 325-ben történt. Ugyanez megesett egy korábbi kitörés alkalmával az aegai tengeren, a midőn Hiera szigete képződött. Azt tapasztalták akkor, hogy a föld nagy dörgés közt kúposan fölemelkedett, aztán széllylepedt és sok levegőt, tűzet

Hirdetési díjak.

Egy négyszög centiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10 Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: A. Hildesheim és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapest Szervitátor 3. sz.

Tijltási cölthek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

letételére, előterjesztésre semmi szükség nincs, mert az általam híven elmondottak alapján mindenki meggyőződhetik arról, hogy a kormány igyekezett teljesíteni feladatát.

Hogy a dologból semmi sem lett, az egyedül a központi választmány tagjai mult, kik egyfelől nem respektálva a ház határozatát, az az által mellőzött állásponton kívánták a kérdést megoldatni, és másfelől, úgy látszik, azon nézetből indultak ki, hogy az 1848—49-ki évi rok-kantak inkább maradjanak segély nélkül, ha nem, úgy segélyeztetnek, mint ő nekik tetszik.

Kérem a t. házat, méltóztatassék ezen választomat tudomásul venni. (Helyeslés jöbblel.)

Novák Gusztáv: a miniszterelnök választmánya kiegészítéssel felolvassa a kormány kiküldöttéi és a közp. választmány között fölvetett tárgyalásokról vezetett jegyzőkönyv egy pontját, a mely szerint a választmány akkor kijelentette, hogy az ellenőrzést a kormány részéről nem ellenzi. Ennek kijelentésével a miniszterelnök választat tudomásul veszi.

A ház a választ tudomásul veszi.

Tisza Kálmán miniszterelnök a második interpellációra felel s kijelenti, hogy a kormány épen a menedékház és a honvédség iránti kegyelet miatt nem vett eddig foganabba erőszakos rendszabályokat. Az ügyek illusztrálására felolvas egy csomó akta-kirovatot. E szerint a menedékház parancsnoksága ellen 1875. július 15-én Fraterics Mihály; szept. 13-án ugyancsak Fraterics; aug. 1-én Réthy János; 1877-ben Fölőczy Lajos és e miatt a budapesti 1848—9-iki honv. egyeslet több rendbeli panaszt emeltek, illetőleg vádolták visszaélésekkel Krivácsi József. Ugyane kiyonatban adta elő a Krivácsy védekezését a miniszterelnök.

Ezek alapján elutasíthatlan kötelessége volt a kormánynak az illetékes hatóság után a vizgálatot elrendelni, melynek végeredménye természetesen csak a vizgálat befejezésekor fog konstátáltni. (Helyeslés.)

En — folytatja — azt hiszem, hogy azon vádpontok után, melyeket felolvastam, nem mondhatja senki, hogy a vizgálat elrendelése csakis mesterségesen, valamely célzattól lett volna a kormány által kézbe véve.

En azt hiszem, a mennyivel inkább felkarolja a nemzeti kegyelet a menedékházat, annyi-val inkább szétkésges, hogy mind azok, a kiknek érdekében a nemzet kegyelet ezt teszi, biztosítva legyenek az iránt, hogy az intézet célzójainak meg fog felelni (Helyeslés); de azt is hiszem, hogy nincs senki e házbán, a ki ne azt mondaná, hogy ha nem névtelentől, de többek által nyíltan oly vádak emeltek bármely néven nevezendő intézet ellen e házbán, melyek szerint egyesek hetekig, sőt egy esetben három hónapig megfosztatnak személyes szabadságuk-

és hamut hányt ki. A földalatti moraj is, mely a földrengéseket kísérő, a levegő rázkódásától származik, s a keletkező hang a barlangok alakja, falainak minősége és összeállása szerint különböző. A hang rendszeren megelőzi a rengést, mivel a hangok finomabbak és gyorsabban haladnak, mint a levegő. A tökéletes ismeretnél fogva, melyekkel a régiek a légemekről és gőzökről bírtak, nem lehet csodálkozni azon, hogy ezen elméletben ránk nézve sok megtámadható pont van, s hogy azok Aristoteles kortársainak is homályosak és kétségesek maradtak; annyi azonban kétségtelenül kitűnik, hogy valamint Aristoteles, úgy a többi bölcsészeknek elméletei nem egészen légből kapottak valának, hogy azok is a természet megfigyelésén alapultak s hogy határozottabb alakban és kifejezésben mai nap is találkozzunk hasonlókkal. Nevezetes, hogy Aristotelesnek egy követője, Strato, azon mai nap újra fölkapott nézetet állította fel, hogy a földretegek hófokainak különbségeiből származnak a földrengések.

De lássuk néhány római természetbölcsész nézeteit is, bár ezeknél kevésbé eredeti fogunk is találni, mint inkább részletesebb kifejtését a görögök véleményeinek.

(Folytatása következik.)

## A CSATA ELŐESTÉJÉN.

Regény.

Irta:

TURGENIEW IVÁN.

IX.

(Folytatás.)

Találkozott ön azon férfival ki... az agával...

Helén lélegzete csaknem elakadt, a



tól, mondom, nincs, a ki azt mondaná, hogy megrovást érdemel az a kormány, mely az ilyesmit megvizsgáltatja. (Élénk helyeslés.)

Hozzá tevének még azt, hogy senki jobban mint én nem fogna örülni azon, ha a vizsgálat azt bizonyítaná, hogy az emelt vádak alaptalannak, mert nekem és talán másoknak is rosszul esik azon föltevés, hogy 49-ki volt honvédek saját bajtársaikat nyomorgatják, ismétlem, hogy azt hiszem, csak kötelességet teljesítettem, midőn a vizsgálatot elrendeltem, s ennél fogva kérem a házát, méltóztatassék válaszat tudomásul venni. (Élénk helyeslés.)

A ház a miniszterelnök válaszat tudomásul vette.

Ezzel az ülés véget ért.  
Legközelebbi ülés esztörtökön d. e. 10 órakor.

## A képviselőház pénzügyi bizottsága

ma d. e. 11 órakor Szontagh Pál (ugr.) elnöklése alatt tartott ülésében folytatta a cukor, kávé és sűrűfogasztási adóról szóló törvényjavaslat tárgyalását.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után Hegedűs Sándor a kiküldött ötös albizottság részéről tett jelentést, mely a 2. §. I. b. pontját következőleg szövegezte:

2. §. I. b) a magán személyek által oly helyről beszerzett cikkek, melyekre ezen törvény hatálya ki nem terjed és a belföldi átmeneti raktárakból a mennyiségre való tekintet nélkül, —

belföldi cukorgyárakból 50, cukorka- és csokoládégyárakból 8, — kávépótlomány gyárakból 12 kgrammnál nagyobb mennyiségben, — a sűrűfogasztási vállalkozók, vendéglősök s ital-mérőktől 25 literen felül beszerzett sör, — a zárt városokból a fennebb említett mennyiségben felül beszerzett adóköteles cikkek, és az 5 kgrammon felüli kávé (l. §. 6. pontja.)

A tárgyalásban résztvettek Hegedűs, Lukács Béla, Wahrmann, ki a módosításokkal észszerűbbnek találja a törvényjavaslatot s annak további alkotásánál is közre akar működni, habár magát a törvényt megszavazni nem hajlandó.

Helfy, Hegedűs, ki azt kifogásolja, hogy Helfy és Lukács most azon czímen tesznek kifogást, mintha a fogyasztók a helybeli kereskedőkre lennének utalva, eddig pedig az általános vitánál azt a belföldi kereskedelemre nézve mondották károsnak, hogy a fogyasztók más helyekről, sőt külföldről is fogják hoztatni házi szükségletüket. A multkor állítás is tulzás volt, de most épen az, mert az albizottsági módosítás által lehetőleg észszerűen van a kereskedők érdeke a fogyasztókkal meg egyeztetve.

Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter azt hiszi, hogy azok ellen, kik a törvényjavaslatot elvileg nem fogadják el, ok nélkül való minden argumentáció, de mégis figyelembe kívánja venni, hogy minden fogyasztó rendesen otthon lakhelyén veszi vagy rendesen más helyről hozatja. Az apró mennyiségek számításba nem vehetők, a ritka nagy háztartások épen úgy megadják az átalányt, mint más.

A 3. §. a következő változtatásokat szenvedte:

3. §. 1. pont helyett:  
Minden kereskedő, ki cukor, cukorkák vagy csokoládé-gyártmányok (l. §. a. pontja)

mint ezeket mondta; nagy zavarban volt, s mintegy szégyelte, hogy ily kérdést mert koczkatgatni. Jusuoff figyelemmel tekintett arczába, s zemeit félig lehunyva, s állát kezébe támasztva.

— Helena, Nicolaéna, felelt az ifjú oly nyugodt hangon, hogy a fiatal lány, csaknem megrémült tőle, tudom, hogy kiről beszélsz kegyed. Nem, én azon emberrel nem találkoztam és hálát adok ezért istenemnek. Nem is kerestem őt, és ha nem kerestem őt fel, az azért történt, mert nem hittem, hogy jogom lenne őt megölni. S még is egész nyugodt lélekkel megtettem volna azt, ha személyes bosszú helyett nemzeti bosszúról lett volna szó.

De e szó bosszu, nem illik most hozzánk, midőn egy népfelzabardítása forog kérdésben.

Bosszu, felszabardítás: ezeket nem kell összevegyíteni egymással, egymásnak árthatnának.

Mindkettőnek meg van a maga ideje!... Igaz, ismételte, e két dolog közül mindeniknek el kell, hogy jöjjön ideje! Helena lesütött szemmel hallgatott, mialatt Jusuoff beszélt.

— Ön szereti nagyon hazáját? kérdezte tőle félénken.

— Még magam sem tudom mennyire szeretem, felelt az ifjú.

Midőn az ember meghal hazájáért, akkor lehet elmondani egész bizonyossággal, hogy szerette azt.

— E szerént, szólott Helena, ha ön kéntelen lenne mindig Oroszországban élni, ez önre nézve nagyon fájdalmas lenne?

valamint kávé (l. §. b. pontja) vagy sör elárúsításával foglalkozik és a fogyasztási egyletek vagy társulatok, melyek tagjaikat ezen cikkekkel ellátják.

(2. pont marad a törvényjavaslat szerint.)  
3. pont helyett:

3. cukor, cukorka- és csokoládé-, valamint kávépótlomány-gyárosok, a mennyiben saját gyártmányaikat és pedig az előbbiek 50, az utóbbiak 12 klogrammon alóli mennyiségekben alárusítják, az ekként belföldi fogyasztás céljából eszközölt elárúsítás után.

(4. marad a törvényjavaslat szövege szerint.)  
5. Magánszemélyek, az előző 2. §. I. b. pontja rendelkezése szerint.

A 4. §. az albizottság által érintetlenül hagyott. A bizottság a candrozott gyümölcsöket is adó alá vonandóknak találta.

Az 5. §. az albizottság által új szövegezést nyert, — és ez a bizottságban is a következő új szöveggel állapított meg:

5. §. Nyílt községeben adóztatás alá bejelentendők:

a) az ezen törvény kihirdetése után fennálló adóköteles üzletek, iparvállalatok, valamint az ezek által a bejelentést megelőzőt évben elárúsított, illetőleg kimért cikkek a pénzügyi igazgatóság által közzétéendő határidőben.

b) Később nyitandó üzletek s keletkező iparvállalatok s az ezek által az évnek hátralévő szakában előreláthatólag elárúsítandó, illetőleg kimérendő cikkek, az üzlet megnyitásától számítandó 30 nap alatt;

c) marad a törvényjavaslat szerint, csak a bejelentési idő január 3. helyett január 8 lett.

d) a magánszemélyek által a 2. §. I. b) pontja szerint beszerzett cikkek az átvétel napjától számítandó 24 óra alatt.

A bejelentés írásilag és pedig az a) és b) alatti esetekben a községi előjáróhoz, illetőleg a polgármesterhez, a c) és d) alatti esetekben pedig az adószedésre jogosítotthoz (17. §.) vagy ha ez még nem tudatik, a községi előjáróhoz nyújtandó be. — A bejelentésről igazolvány állíttatik ki.

Az 5. és 6. szakaszokból 4 új szakasz alkotta, ott, a mennyiben mind a nyílt, — mind a zárt városokra vonatkozó szabályok külön-külön sörölhattak fel.

6. §. Nyílt községeben az adó megsabatik:

a) évi átalány összegben, a 3. §. I. 1—4. pontjai alatt felsorolt adóköteles felek terhére, az adóévet megelőzőt hason időszakban elárúsított, illetőleg kimért cikkeknek és az adóteleknek megfelelőleg, a fél és az adószedésre jogosított között évenként megejtendő szabad egyezkedés után.

Az év folyamana alatt nyitott üzletek és keletkező iparvállalatok adóátalánya az évnek hátralévő szakában előreláthatólag elárúsítandó, illetőleg kimérendő adóköteles cikkekhez mérten, ugyanazon módon állapíttatik meg.

Ha a szabad egyezkedés létre nem jön, az átalányösszeg megsabatására adókievő bizottság alakíttatik.

Az adóátalány alól kivételnek azon cikkek, melyeket a 3. §. 1—4 alatt említett adóköteles ezen törvény szerint átalányozott föltilt beszerzett, mely esetben csak azon cikkek képezik az adóátalány alapját, melyeket oly helyről szerzett be, melyre ezen törvény hatálya ki nem terjed, vagy belföldi gyárakból, vagy zárt városokból, vagy átmeneti raktárakból;

Jusuoff lesütötte szeméit.

— Ezt nem mondtam, szolt.

— Mondja csak, kérdé Helena, a bolgár nyelv nagyon nehéz-e?

— Teljességgel nem, és szégyen az oroszoknak, hogy egysem érti azt.

Egy valódi orosznak a Szláv nyelv minden ágazatait értenie kellene.

Ha kegyed óhajtatja, hozok pár anyanyelvemen írott könyvet. Meglátja mily könnyen elcsajátható lesz. S minő szép nemzeti dalaink vannak! Semmivel sem állnak hátrább a szerbekénél. Egyet lefogok fordítani közülük kegyednek.

Enek tárgya... De valami keveset tud-e a mi történelmünköl?

— Nem, egyetlen szót sem.

— Nó várjon csak, hozni fogok egy kis könyveskét, melyben rövidben levannak írva a főbb részletek; ha azt elolvassa, könnyebben megértheti, az említettem költeményt. Meg vagyok győződve felőle, hogy kegyed szeretni fog bennünket! Ha kegyed tudná mily gyönyörű tartomány az a miénk! Es mennyire lábbal van tiporva, vérig aláza! kiáltott Jusuoff, kezeit önkéntelenül fenyegetőleg emelve fel. — Arca sötét kifejezést öltött.

— Mindent elraboltak tőlünk, folytatá hévvel, templomainkat, földeinket, törvényeinket, mindent!

— Dimitru-Nikanoravitch! kiáltott fel Helena meglepetve nagy lelkesüségé által.

Jusuoff hirtelen elhallgatott.

— Bocsánat, szolt halkabban, nem bírom fékezni magamat, ha e tárgyról beszélek. Kegyed azt kérdezte az imént

a) adótelek szerint az adóköteles cikkeknek megfelelő összegben a 3. §. I. 5. pontja alatt nevezett magán személyek terhére,

a pénzügyminiszter engedélye és az általa előlegesen megállapítandó ellenőrzés mellett, a liquergyártásra szükségelt cukor adómentesen felhasználható.

Nyílt községeben is állíthatók fel átviteli raktárak.

Ezután a zárt városokra vonatkozó intézkedések kezdetét képezi a

7. §. zárt városokban az adóvonalon át behozni szándékoló adóköteles cikkek, azok beszállítása alkalmával a fogyasztási hivatalnál szóval vagy írásilag bejelentendők.

8. §. Zárt városokban az adó megsabatik.

a) az árszabás tételei szerint az adóvonalon át behozott adóköteles cikkek, valamint az adóvonalon belül termelt és itt fogyasztott cukor és sörnek megfelelő összegben, mely a fogyasztási adóhivatal által, a cikkek beszállító felek terhére azonnali a cukorgyári és sűrűfogasztási vállalkozók terhére pedig az adóvonalon belül termelt cukor és sörkészletekről vezető elpárkönyvek alapján havonként minden kó 1-ső napján, a lefolyt óra megejtendő leszámolás után szabatik meg.

Kereskedők vagy iparosok, kik a behozott cikkek után járó adót lefizették, ezen cikkekkel ugyanazon feltételek alatt adóvisszatérítés mellett ismét kiszállíthatják.

Az így behozott cikkeknek az adóvonalon belül fogyasztott mennyisége, illetőleg sulya után járó adóösszeg, havonként minden hó első napján a lefolyt óra megejtendő leszámolás alapján a fogyasztási adóhivatal által állapíttatik meg.

Hasonló eljárás és módozatok mellett az adóvonalon kívül eső várostörleten átviteli raktárak állíthatók fel.

Ozokorka és csokoládé gyárosok, kik a gyártmányaik előállítására szükségelt cukrot feltételes adómentesség vagy az adó lefizetése mellett behozták, hasonló feltételek alatt azon gyártmányaikat, melyek tisztán cukrot vagy 75 százaléknál nem kevesebb cukrot és 25 százaléknál lisztet és festő vagy illatos szeren kívül más anyagot nem tartalmaznak, legalább 8 kgramnyi mennyiségben adóelírás, illetőleg visszatérítés mellett kiszállíthatják, mely esetben tisztán cukrot tartalmazó cukorkákért métermázsánként 4 frt, a többi gyártmányokért pedig métermázsánként 3 frt téríttetik meg.

Likörgyárosok, gyártmányaik előállítására szükségelt cukrot, a pénzügyminiszter engedélye és az általa meghatározandó ellenőrzés mellett, adómentesen behozhatják és adómentesen felhasználhatják; ha a jövedéki ellenzár alatt tartandó cukorkészletből időnként szükségendő mennyiséget előbb hivatalos felügyelet alatt métermázsánként számíttandó legalább 15 liter 50c-u szeszen felolvasztják.

A zárt városban keresztül szállítandó cikkek után fogyasztási adó nem jár, ha a ezáltal átvitel iránt a fogyasztási adóhivatalnál jelentés tétetik és ezen cikkek minden tartózkodás nélkül, hivatalos kíséret mellett keresztül szállíttatnak, vagy mindaddig, míg a keresztül szállítás meg nem történik, a fogyasztási adó kivatal által zár vagy felügyelet alá vétetnek.

A törvényjavaslat 7-ik szakasza (mely most 9 lesz) a következőkkel együtt némi, — rész-

kisasszony, ha szeretem-e hazámat! Mit szerethet ennél jobbat az ember e földön? A haza soha meg nem csal bennünket, az iránt soha nem kelhet kétely szíveinkben, abban úgy hisz az ember, mint istenében. Tudja még azt kisasszony: nálunk otthon, az utolsó földmivesnek, az utolsó koldusnak, ép úgy, mint nekem, csak egyetlen vágya, egyetlen ezéja van. Felfogatja, mennyi bizalmat, mekkora erőt önthet ez mindenkibe?

Jusuoff egy percig elhallgatott, de aztán ismét hazájáról kezdett beszélni.

Helena figyelemmel hallgatta szavait, érzelmei közre szomorúság is vegyült, s midőn Jusuoff eltávozott, hosszasan kísérté őt szeméivél e társalgás után egészen más emberként tűnt fel előtte, mint addig, s egészen más szemmel nézte őt.

E naptól kezdve Jusuoff gyakrabban járt el Stakhoff-ékhoz, s jelen volt náluk minden társaságban minden estélyen, minden ünnepeken s különösen részt vett a gyakori, szabadban tett kirándulásokban, melyek által Stakhoffné, mint valódi orosz nő, kit a változatosság szükségére rohamokként lep meg néha, szeretete meg-meg szakítani télenlétele egyhangúságát. E napontai együtt létek alatt, a fiatal bolgár lelkülete egész mértékben feltárlt Helena előtt, kinek mind inkább növekedő izgatottsága s elfoglaltsága annak jelenlétében, daczára a nagy önuralomnak, melylyel mindig birt, nem kerülte el a Choubine s Bersenieff figyelmét. Jusuoff talán legutolsó volt, ki észrevette a tett hatást, de az elhatározás, mit e felfedezés következtében tett, annál erőlyesebb, s szilárdabb volt.

ben függőben is hagyott stylaris módosítással fogadtatott el, melyeknek szövegezdésével az előadó bizatott mog.

A törvényjavaslat 22-ik §-áig folyt a tárgyalás s a jövő ülés keddre d. e. 10 órára halasztatott, a meddig a már kiküldve velt albizottság a restituíóra vonatkozó elvi kéréseket tisztázza.

## Kimutatás.

azon volt turbéres községekről, melyeknek 1819. és 1820 években készült Urbárialis Censcriptioja gyűjteményi káptalani levéltárban őriztetnek.

I. Alsó-Fehérmegyéből.

1. Alvinczi járás. 14 község, u. m.: Akmár, Alvincz, Borberekel és Sibisánnal, Alsó-Csora, Kakova, Kápolna, Larna, Láz, Rakató, Sebeshely, Sugág, Szarakszó, Szostyó, Tártaria.

2. Balázsfalvi járás. 15 község, u. m.: Balázsfalva, Buzás, Borsárd, Szász-Csanád, Kis-Cserged, Nagy-Cserged, Oláh-Cseszt és Csuglud, Farkas-telke, Karácsonfalva, Miháczfalva, Monora, Obrásza, Szászpatak, Túr, Véza.

3. Csombordi járás. 19 község, u. m.: Kis-Akna, O Apahida, Asszonynépe, M.-Bagó, M.-Betze, Csombord, Fugad, Gombás, Káporton, M. Lajzád, Lőrinczváros, Maros-Kapud, Megykerék, Paczlaka, Kis-Somlyos, Maros-Sz. Király, Tompaháza, Szászfalu, Vadverem.

4. Gyulafehérvári járás. 16 község, u. m.: Berve, Borbánd, M.-Csigéd, Dálya Demeterpataka, Drombás, Hennigfalva, Oláh-Heszpe, Kisfalud, Limba, Poklós, Sós-patak, Strázsa, Székás, Táté, Alsó-Maros-Váradja, Felső-Maros-Váradja.

5. Magyarigéni alsó járás. 15 község, u. m.: Penedek, M.-Boros-Bocsárd, O.-Boros-Bocsárd, Csáklya, Czerna, Alsó-Gáld, Gáldtő, Igenpataka, M.-Szent-Imre, Királypataka, Korlár, Krakkó, Mindszent, Tibor, Vajasad.

6. Magyarigéni felső járás. Brezest, Felső-Csora, Felső-Gáld, Ganrnya, Magyar-Igen, Intvaglud, Offenbánya, Ompoítza, Meterd, Muncsel, Póána, Ponor, Remete, Sárd-Sártos, Tótfalud.

7. Marosújvári járás. 16 község, u. m.: Csekelaka, M.-Csesztve, Csongva, Csuta, Czintos, Gabud, M.-Gezse, Káptalan, M.-Kopánd, Kutyfalva, Miklós lábá, Gyalyak, Oroszi, Szent-Jakad, O.-Szilvás, M.-Ujvár.

8. Nagyenyedi járás. 17 község, u. m.: Beld, Diód, Diófal, Fel-Enyed, Szabaderdő, Fel-Gyógy, Havas Gyógy, Lapád, Miriszló, Musina, Nyirmező, Fel-Orbó. Közép-Orbó, Magyar-Orbó, Oláh-Rakos, Tóvia, Vládháza.

9. Kisenyedi járás. 12 község u. m.: Buzd, Drassó, Ecsellő, Gergelyfája, Olyszirő, Kis-Enyed, Konka, Kutfalva, Maag, Spring, Szeisel, Vingárd.

10. Pókafalvi járás. 11 község, u. m.: Alamor, Besenyő, O.Bogát, Hosszuteleke, Holdvilág, Kiskerek, Ladamos, Kis-Ludas, Obába, Örményszékes, Pókafalva, Preszáka, Sorostély, Tóhát, Veresgyház.

11. Szent-Benedeki járás. 16 község, u. m.: Batizháza, Sz.-Benedek, M.-Bükkös, Elekes, Forró, Gambuez, Hari, M.-repe, Ispánlaka, Istvánháza, Lándor, Medvés, Ozd, O.-Terlaka, Magyar-Szilye, Oláh-Tordos.

## X.

Egy reggel lement barátjához, s kijelentette neki abeli szándékát, hogy visszatér Moszkvába.

— Lehetséges-e! kiáltott fel Berse-  
nieff. Visszatérni most a városba, mikor az ősz legszebb napjai álltak bé! Mit csinálz ott most?

Honnét jó e hirteleni elhatározás? Tán valami rosz hirt vettél hazulról?

— Epen nem; de véleményem szerint nem maradhatok itt tovább.

— Miért e gondolat?

— Barátom légy oly jó, s ne sirogess, ne igyekezz tovább marasztalni. Nagyony fájdalmas réam nézve, hogy elhagyjalak, de meg kell lenni.

Bersenieff figyelemmel tekintett barátjára.

— Tudom, szolt, hogy nem foglak az ellenkezőről meggyőzhetni.

Tehát ez már elhatározott dolog?

— A legszilárdabb határozatom, felelt Jusuoff.

Mihelyt ez utóbbi elment hazulról.

Bersenieff vette kalapját, s szaladt Stakhoffékhöz.

— Ismét valami jelenteni valója van számomra? kérdezte Heléna, a mint megpillantotta őt.

— Ugy van. Miből találta ki?

— Az mindegy. Szóljon gyorsan. Mit akar tudomra adni.

(Foly. köv.)

12. Zalathnai alsó járás. 9. község, u. m.: Abrudfalva, Bucsum, Kerpenyes, Galacz, Fenes, Murka, Perosán, Preszáka, Zalathna.

13. Zalathnai felső járás. 10 község, u. m.: Albak, Biszta, Nyágra, Ponorol, Szekatura Szerkerisa, Szohodol, Topánfalva, Alsó-Vidra, Felső-Vidra.

II. Hunyadmegyéből.

1. Almási járás. 13 község, u. m.: Kis-Almás, Közép-Almás, Nagy-Almás, Balsa, Cseb, Erdőfalva, Glód, Nadastya, Pojana, Porkura, Tekerő, Vályajepi, Voja.

2. Borbátvizi járás. 15 község, u. m.: Banyitza Nagy- és Kis-Bar, Borbátviz, Farkaspataka, Fégyer, Füzesd, Galacz, Krivadia, Merisor, Petrosz, Ponor, Ponor-Ohába, Puj, Urik, Urik-Hobicza.

3. Domsusi járás. 16 község, u. m.: Boicza, Kis-Csula, Nagy-Csula, Domsus, Alsó-Farkadin, Felső-Farkadin, Hecztzel, Kékesfalva, Kragnis, Nyiristfalva, Rekettyefalva, Alsó-Szilvás, Felső-Szilvás, Styej, Turtya, Vályova.

4. Dévai járás. 12 község, u. m.: Száraz-Almás, Boja-Birz, Brettyelin, Déva, Herepe, Kersetz, Kozolya, Lesnyek, Merisor, Maros-Németi, Vetzsel, Vulcesd.

5. Guraszádai járás. 23 község, u. m.: Almás, Alsó-Boj, Felső-Boj, Bradatzel, Braszó, Burzuk, Czergia, Damulesd, Glód-Gilesd, Guraszáda, Komarzsinerd, Kimpury, Mikanesd, Paganesd, Petresd, Ruunkor, Almás Szelistye, Kimpény, Szurduk, Tamaresd, Tatáresd, Zaám, Vika.

6. Gyógyi járás. 15 község u. m.: Algyógy, Bakonya, Bokaj, Bonczenz, Bozes, Bulbuk, Csikmő, Feredő, Gyalmár, Homorod, Kurpény, Nyirmező-Valeny, Pirkinucz, Penget, Vályamaré.

7. Heszádi járás. 13 község, u. m.: Batiz, Magyar-Brette, Hosdath, Kis-Kalan, Pusztakalan, Macsó, Alsó-Nadasd, Felső-Nadasd, Nagy-Oklós, Plop, Rus, Szent-király, Zejkfalva.

8. Illyei járás. 23 község, u. m.: Bácsfalva, Báresd, Fújis-Bogára, Booz, Branyitska, Magyar-Brette, Alsó-Csertés, Dumesd, Furksora, Gothály, Gyalakuta, Gyalumare, Illye, Kosa, Kullyes, Luunksora, Szirb, Tirnava, Tirnavicza, Illyes, Válye-lunge, Viskza, Vorsza.

9. Kimendi járás. 14 község, u. m.: Arany, Bábola, Bánpatak, Berekszó, Bun, Felső-Csertés, Folt, Gyertyános, Hár-Nagy-ág Kiménd, Kis-Rápol, Vormága.

10. Losádi járás, 18 község, u. m.: Bucsum, Kis-Denk, Nagy-Denk, Dedács, Kosztiesd, Lorád, Ludezd, Magura, Martinesd, Petrony, Piski, Tamaspataka, Tompa, Tormás, Toti, Alsóvárosze, Felsővárosze.

11. Kitidi járás. 17 község, u. m.: Baczalár, Kő-Boldogfalva, Bozoród, O-Brette, Gontzága, Uj-Gredistye, Grid, Jó-Valsel, Kitid, Kovrágy, Lunkány, Kis Oklos, Pokol-Valesel, Sztrigy-Szacsal, és Sztrigy-Szent-György-Ohába, Szent-György, Szent-György-Válya.

12. Klopótivai járás. 18 község, u. m.: Baucazár, Brazova, Bukova, Gurény, Hobicza-Várhely, Kernyesd, Klopótiva, Malomviz, Nagy- és Kis-Osztra, Osztrof, Pauczineld, Kis-Pesteny, Nagy-Pestény, Pojény, Sustény, Un-csikfalva, Válya-Dilsi, Várhely.

13. Laposnyaki járás. 29 község, u. m.: Abucza, Batrina, Bástya, Bruzniky, Dumbravicza, Fadsaczel, Fintóág, Gerend-Gura-Obra, Holgya, Koserd, Alsó-Lapugy, Laposnyak, László, Mihalesd, Kis-Muncsel, Nagy-Muncsel, Ohába, Szentresd-Ohába, Pank, Radulesd, Roskány, Szakomas, Szelistye, Szteregonya, Felső-Lapugy, Sztrettye, Tyejj, Tisza.

Maczerdi járás. 14 községben, u. m.: Fejérviz, Korojesd, Kőalja-Ohába, Malajesd, Maczesd, Nuksora, Ohába-Sibirel, Pestora, Rusor, Serel, Sibisel, Alsó-Szállás-Pataka, Felső Szállás-Pataka, Vajdij.

15. Maros-Solymosi járás. 15 község, u. m.: Besán, Boholt, Burjánfalva, Farnadia, Füzesd, Guelács, Kajanel, Keskodága, Nyavalyásfalva, Maros-Solymos, Szelistyora, Sztojorészta, Szuliget, Toplicea, Vallisora.

16. Pesteri járás. 18 község, u. m.: Kerestény-Almás, Árki, Kis-Bartsa, Nagy-Bartsa, Bácsi, Bujtor, Dsozány, Erdőhát, Keresztur, Nándor, Nándor-Válya, Al-Pestes, Fel-Pestes, Popesd, Sárfaiva, Szántóhalma, Ulm, Szent-András.

17. Silyi járás. 13 község, u. m.: Alsó-Borbátviz, Felső-Borbátviz, Farkaspataka, Vulgo Lupény, Silyi-Hobiczány, Isztróny, Kimpulonság, Korojesd, Livadzel, Sily Maczerd, Petrilla, Petroszény, Sily-Urik, Silyi-Vajdej.

18. Totesdi járás. 10 község, u. m.: Balomir, Baresd, O-Boldogfalva, Csopoa, Nalacz-Vad, Taklisa, Rhea-Totesd, Szatsal, Váralyabutuz, Szentpéterfalva.

19. Vajda-Hunyadi járás. 28 község, u. m.: Aluu, Aranyos, Bors, Bunyia, Cserbel, Cserna, Cserisor, Csolnaks és Dobok, Feresd, Goles, G



B.-Szent Miklós, Sitré, Szépmező, Szász-Vesszős, Szász-Völgye.

2. Gálfa i v i j á r á s. 16 község, u. m.: Ábósfalva, Ádamos, Alsó Bajom, Balázstelke, Borzás, Csüddtelke, Dombó, Gálfa, Királyfalva, Mojoshogy, Poltalfalva, Póztelke, M.-Sáros, Székfalva, Sövényfalva, Dicső-Szent-Márton.

3. K u n d i j á r á s. 18 község, u. m.: Szász-Almás, Bernád, Asonyha, Szász-Csávás, Sz. Danub, Darlacz, Détsfalva, Gógán, Gyakos, Harangláb, Héderfaja, Jüvedits, Felső Kápolna, Kund, Lepend, Miketfalva, Somogyon, Gógán-varalja.

4. R a d n ó t h i j á r á s. 13 község, u. m.: Bábalma, Bord, Csapó, Dég, Kerelő, Kincsi, Kocsárd, Radnóth, O-Sálya, Széklut, Kerelő-Szent-Pál, Ugra, Vidrátszeg.

5. S z á s z - n á d a s i j á r á s. 16 község, u. m.: Andrásfalva, Balavására, Bun, Czikmántor, Egrestő, Fületeke, Héttur, Oláh-hidegkut, Kis-Kend, Nagy-Kend, Szász-Magyaros, Szász-Nándos, Pipe, Sárd, Zsákd, Szénaverős.

6. T a t á r l a k i j á r á s. 10 község, u. m.: Oláh-Bukkos, Glogovicza, Hosszaszós, Hosszupatak, Oláhkaracsonfalva, Keszler, Lodormány, Lunka, Mikeszász, Tatárlaka.

7. T e r e m i j á r á s. 11 község, u. m.: Buzá-Besenyő, Erdőalja, Kis-Gserged, Nagy-Gserged, Gyulas, Latzkód, Somostelke, Kis-Teremi, Nagy-Teremi, Újfalva, Vajda-Kuta.

8. Z á g o r i j á r á s. 14 község, u. m.: Domald, Szász-Ernye, Hondorf, Korod, Szász-Örményes, N-Solyos, Szász-Szent-Iván, O-Szent-László, Szász-Szent-László, Korod, Szent-Márton, Széplak, Kis-Szölös, Vámos-Udvarhely, Zágör.

(Végo köv.)

## BELFÖLD.

Déva, 1880. dec. 6.

### A dévai kir. törvényszék

és a „Magyarország”, „Alföld”, „Ellenzék”.

Miután a budapesti „Magyarország” s az aradi „Alföld” után a kolozsvári „Ellenzék” is átvette azt a sensationális közleményt, mely elég méltatlanul kir. törvényszékünket s annak minden gyanúsításon felülmúló elnökét, dr. Solyom Fekete Ferenczét, s közbecsülésben részesülő ügyészét a legferdebb világításban igazságtalanságok miatt a kellő orvoslát fogadtatni véteket: köteleességünknek ismerjük rámutatni, hogy ha itt voltak valóban leplezett valóságok, azok nem az elnököt, ügyészt vagy a törvényszéki bírákat, hanem dr. Soós Kálmán kir. ügyészt terhelik, s hogy itt legközelebből egy bűnvádi vizsgálat vitetett kereszttel, az ismét nem Soós ügyész feljelentésére történt meg pedig abból az egyszerű okból, mert ellene volt a vizsgálat teljesen intézve s ő csak menekvés kísérletként próbált másikat is vádjával terhelni.

Az igazságügyi-ministerium és a marosvásárhelyi ügyész pedig ilyen körülmények közt az ő ügyelmeire lehetett még az említett lapok közleményében névszerint felemlített elnök és kir. ügyész köteleességeiről jelentési által figyelmeztetés, s hogy sem a közönség közt forgalomban volt hírek, sem ez urak hivatalos feltevéseit alapítvánoknak nem bizonyultak: eléggé igazolja az a körülmény is, hogy Soós K. hivatalától a mult hóban felülgészett, ellene hivatali hatalommal való visszaélés, csalás, megvesztegetés s az elnök, ügyész és törvényszék ellen elkövetett rágalom és hamis vád czimein a legközelebből büntügyi végtárgyalás tartatik meg az e végből delegált gyula-fehérvári törvényszéknek, sőt ő a helybeli közönség idegenkedése elől jónak látta innen el is költözni.

Mindezekből megítélheti az olvasó, hogy ki diszcreditálhatja e törvényszéket, s kinek ügyelmei tevék valóban sürgőssé, hogy az itt szájról-szájra járó tények tovább ne leplezessenek, sőt az igazságszolgáltatás érdekében mielőbb megtorlást találjanak?

—i.

Décs, 1880. dec. 6.

(Az „Ellenzék” levelezők.)

T. Szerkesztő úr!

Van Decsen egy ember, ki évek óta „elvált” kormánypárti, s mint ilyen, világról sem mulaszt el a kormány melletti demonstratív rész venni, s azalatt „2X50” álaraz alatt kacérkodik a szélső baloldaliakkal; ki minden alkalmat megragad arra, hogy erkölcsi prédikációkat tartson s azalatt zsebre rakja a társadalmi morál elleni kihágásaiért magánosoktól kapott lecskét; ki siet a magasan álló s általánosan becsült egyének társaságába tolakodni, s azalatt egy gyanus újságbán hetvenedik. Ennek az embernek a nevét Szolnok-Dobokamegyében a fentiekből mindenki kiolvashatja, de megtudhatja ugy is, ha az „Ellenzék” hasábjain lézengő „2X50” alájegyzést lefordítja római számra, mert ekkor ezen ur vezetéke és keresztnevének kezdőbetűi állanak szemei előtt.

Nos hát ez a jóra való nagyság elég lelkiismeretlen Szolnok-Dobokamegye főispánját, kit mindenki szeret és becsül, aaptalan kohlóma nyokkal megtámadni.

Nincs szüksége b. Bánffy Dezsőnek a mi védelmünkre, de igazságszolgáltatás parancsolja

annak a kijelentését, hogy nem mondott igazat 2X50, midőn azt állította, hogy a báró főispán a deési sétateregyet és a tűzoltóársulat vezető elnöke, nem mondott igazat, midőn azt állította, hogy a vöröskereszt-egylet deési járási főnökének elnöke, mert ezen főnöknek még csak nem is tagja. És nem mondott igazat a többi állításával, melyekkel főispánunkat kedvezőtlen színben feltüntetni óhajtott. — (50.50.) rettenetes haragjában s kiittetés után való éhességében neki meggy érdemes tisztviselői koszorúinak s ezeken ragódi. Csak hogy a polgári érdemei nem zűldség, tehát nem feltehetjük attól, hogy azokat lenyeli.

S minthogy a nemtelen támadó komoly czáfolatra számot nem tarthat, véle polemikába nem bocsátkozhatunk.

R. I.

## Nyilatkozat.

A „Kelet” f. évi 133. számában a következő nyilatkozatot tettük: „Egyáltalán nem érezzük semmi szükségét, a „Magyar Polgár” szerkesztőjével szemben, sem a védekezésnek, sem a tisztálkodásnak.”

A „Magyar Polgár” mai száma ismétlen mecskolódó közleményeket tartalmazván személytünk ellen: e támadások tartalmánál és forrásánál fogva czúttal is kijelentjük, hogy még ez idő szerint sem érezzük ily közleményekkel szemben sem a védekezésnek, sem a tisztálkodásnak szükségét — a higgadt és becsületes közönség ítélletétől várva elégtételünket.

Kolozsvár, 1880. decz. 7.

Dr. Jenei Viktor.  
Szász Béla.

## NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1880. decz. 7.

### Helyi hírek.

— **Nt. Szász Domokos** ur fölkért annak a kijelentésére, hogy a „Magyar Polgár” 284-ik számában ellene megjelent rágalmozó cikkekre más válasza nem lehet, mint, hogy a sajtó-bírásg elött keres magának hivatali állása és személye ellen intézett e qualificalhatatlan támadásokért elégtételt. Egyidejűleg szükségesnek tartjuk a szerkesztőség részéről határozottan ki nyilvánítni, hogy nt. Szász Domokos urnak lapunk ama közleményében, mely a „Magyar Polgár”-nak e támadása indokul szolgálhatott, egyáltalán semminemű része nem volt és nincs.

— **Közelebből** közöltük a tanfelügyelőnek a közigazgatási bizottság elé terjesztett jelentését, mely részletesen tárgyalta a kolozsvári zsidó iskolák nyomorúságos viszonyait, az alkalmatlan, sőt az iskolába járók egészségét határozottan veszélyeztető helyiségek megváltoztatásának szükségességét, a tanítók képzettségének teljes hiányát s általában az iskolák körül elkövetett visszaéléseket, s sürgetvén azok orvoslását. Mint halljuk e tárgyban már ma ki is ment egy bizottság Tussai alkaptány, dr. Szombathelyi és dr. Bartha személyében a jelentés-tételben foglalt helyiségek megvizsgálására. Együttal a tanítók igazolványait és a képzettségüket mutató bizonyítványait is bekéri. Reménylik van hát, hogy e zűgiskolák valahára oktatástűgünk érdekében ki fognak tisztítani.

— **Megzavarodott elméjében.** Lázár Lajoson, kit a kolozsvári kávéházi körökben jól ismernek, az utóbbi időben az elmezavarodás tünetei voltak észlelhetők. A legközelebbi napokban e tünetek nagy mértékben lépvén fel s az illető a közönséget megharagorító viselkedésével az utazók botrányos eseteket idézett elő, miért is további megfigyelés végett a Károliakórházba vitették.

— **A torna-vívoda egyetnek** tegnap tartott rendkívüli közgyűlésén, Földesi Sándor tanácsos, mint városi biztos közbejöttével, a következő 12 részjegy szám sorsoltatott ki, u. m. 73 (Kisegítő Pénztár), 82 (Knauer József), 101 (Schindler Agoston), 158 (Takarekpenztár), 175 (Mihály László), 193 (Pál Sándor), 214 (Papp János), 252 (Gajgázó István), 262 (Kiss Sándor), 272 (Gr. Teleki Károly), 307 (Holdamp Gerő), 335 (Gr. Teleky Gusztáv). A fennebb elsorolt számokkal ellátott részjegyek, 1881. márczius hó 1-én, az egyleti pénztár által egyenként 100 forinttal be fognak váltatni. Az egyleti titkár.

— **Eltűnt leányka.** Boér Károlyné felszén utczában lakó kenyerüstönő Anna nevű, kisdéd, szőke, 12 éves leánykája még a mult hó 24-én eltűnt a szülői háztól, és azóta a leggondosabb keresés mellett sem sikerült nyomára akadni.

— **Nyilvános köszönet.** A kolozsvári államilag segélyezett felsőbb kereskedelmi iskola javára újabban a következő bazaros adakozások történtek: Vallás- és közoktatástűgyi m. kir. miniszter ur öngyémeltőssága egy 47 cm. átmérőjű földgömböt, egy telluriumot, egy planetariumot, s a föld őt részének térképét; Ngs. Mihálovics Győző bányanagy ur 94 drból álló ásványgyűjteményt; a marosújvári t. bányagazgatóság 20 darab ásványt; tñts. Dr. Hintz György ur az áruismeri szertárhoz 18 gyógyszerit czikket; tñts. Becsei Hugo ur a liszt- és kásemenőket;

tkts. Csiky Mihály ur a pipereárak mustra col-lectióját. — Midőn kezdő intézetünknek e nemes keblt támogatásáért az igen tisztelt adakozónak a nyilvánosság terén is hálás köszönetünk nyilvánítni, egyzersmind szabadságot veszünk magunknak, hogy ismétlen becses figyelmébe ajánljuk a n. érd. közönségnek e házagpótló és a kezdet sok nehézségeivel küzdő iskolának jóakaratu támogatását. Kolozsvárt, 1880. december 5. A felügyelő bizottság nevében Kiss Sándor, igazgató tanár.

## Hazai hírek.

— **Salissy Amadé** vasárnap kezdé meg Budapesten a Hungária egyik termében francia irodalmi felolvasásait. Hugo Viktor ifjúságáról és Odes és Ballades című művéről tartott felolvasást. Hugo Viktor 1801-ben Besanconban született, gyöngye testalkatu gyermek volt, a kit csak anyja gondos ápolása birt megtartani. Hugo Viktor atya, mint katona, minden háborubán részt vett, melyek e század elején folytak. A spanyolországi háborubá fiát is elvitte. Ez utazás kitűrlhetetlen nyomokaf hagyott a gyermek lelkében. Itt látta először azokat a típusokat, melyeket később halhatatlan munkáiban megörökölt, mint p. o. Hernánit. A költő maga igen szép színekkel rajzolja ifjúságát. Három tanítója volt: kertje, papja és anyja; kertjében tanulta meg szeretni a természetet. 1818-ban három ódáját a toulousei akadémia kiittette, s ekkor eltűkélte, hogy teljesen a költészetnek fogja szentelni életét. Ezek az ódák: Moise, Statue de Henri IV., La Vierge de Verdun. 1820-ban jelentek meg szatirai és első regénye, 1821-ben ódái és balladái. A bírálók igen élesen ítélték meg, azt mondván, hogy azok nem ódák, még kevésbé balladák. A széptani szabályokat nem tartotta ugyan meg, de nagy költői eredetiség nyilatkozik bennök.

— **Brassó városának** költségvetése az 1881-ik esztendőre beterveztetett és megálapított. E szerint az összes szükséglet 417 ezer 967 frt 26 krt tesz, melyre a fedezet 381 ezer 875 frt 71 krtban van előirányozva. A hiány tehát 36,088 frt 55 krt, melyre nézve 20 százalékos közégi rovatat vetettek ki.

— **Decemberben termett alma.** Szarka József máramaros-szigeti reform. lelkes kertjében — mint a „P. H.”-nak írják — egy hatalmas almafa, az enyhe időjárás következtében nemcsak kivirágzott, hanem gyümölcsöt is hozott — az idén másodsor. A fán 7 szem diónagyságu alma termett.

— **A tinnyei gyilkosság.** Nov. 21-én Tinnye pestmegyei község határában egy ismeretlen embert találtak meggyilkolva. A gyilkosság rendkívüli kegyelenséggel követett el; a holtesten 33 késszurás volt, s ebből 6 föltétlenül halálos. A meggyilkolt kiéltének megállapítása nagy nehézséggel járt, mivel a „Krausz” aláírással ellátott rongyos pipardarabnál egyebet nem találtak nála. Mindamellett is sikerült a pilisi felsőjárás derék csendbiztosának Koosi Horváth Eleknek a rejtélyes gyilkosságra világot deríteni. A meggyilkolt egyén — mint most már konstátálva van — Baylicsek vagy Pavlicsek Florián, morvaországi óstrai illetőségű mészáros legény volt, s kétségtelenül rablőgyilkosság-nak esett áldozatul, a mit igazol azon körülmény, hogy munkakönyvétől és ruházatától a gyilkos által megfosztott. A további nyomozás bizonyára ki fogja deríteni a gyilkos ki-létét is.

— **Egy új neve a szédelgésnek.** A fővárosban egy személyleírása szerint 24—25 éves alacsony termetű vörös hajszú és szakállú fiatal ember, különben becsületes, mesterségére nézve iparlovag, legujabban az árverés alatt álló egyéneket szemelte ki áldozatul s erre nem egészen mindennapi módot talált ki; ugyanis a váltószéki épület kapuján kifüggesztett árverésekről jegyzéket vesz fel, s az illetőkkel pár nappal az árverés előtt megjelen, felhozva az új törvények szerint a ki tartozását beismeri és részletfizetést ajánl, az ellen az árverés felfüggesztetik. Persze a szerencsétlen, árverés alatt levők kapva-kapnak az alkalmon s kérdőzűsködnek az ez irányban teendő lépésekről; erre az ifju ajánlkozik az egészet csekély díjért — 5—10 frt — elvégezni. Másnap csakugyan hoz is egy ily értelemben szóló végzés s azt a díj fizetése mellett átadja. Az illetők — a kik fájdalom sokan vannak — egészen nyugodtan várják a részletfizetési megidézést, csak akkor bámulnak nagyot, mikor e helyett jön a végrehajtó és a lefoglalt holmikat minden tiltakozás dacára elárverezi.

— **Posta rablás.** Mint a Függelenségnek Zentáról írják: E hó elsején este 7—8 óra tájt Zenta és Ada közti, a postakocsit megtámadták, s miután a kocsisokat félig agyonverték, az összes szállítmányt 5119 frt 16 krt elvitték. Egy zsidó is utazott a kocsin, ki mikor támadás történt, leugrott a kocsióról és Adaig meg sem állt. Ennek elbeszélése után tudták meg az esetet. A zentai rendőrkapitány rögtön értesült a gonosztevétről, távirati uton, s mégis csak másnap reggel tette meg az intézkedéseket. Ez bizony vőtkes hanyagság.

— **Hazánk lóállományáról** az Egyet-értés a következőket írja: Köztudomásu, hogy

már ez idő szeriet nem csak a huszadik életkorukat elért ifjak kertüknek sorozás alá, hogy alkalmas voltak esetén, hadkötelezettségüknek eleget tegyenek. hanem a — lovak is. Most már a lovak is avató-bizottság elé állítatnak, s ha a lóvizsgáló bizottság elnöke valamelyik négy-lábu hadkötelese azt kiáltja s „Taughlich”, az annyit jelent, hogy háboru esetén az ő nemes véréit is igénybe fogja venni az ellenség által szorongatott összbirodalom. A mult évi általános lóavatóokról szóló főkimutatás most készült el, s abból vesztek a következő érdekes adatokat: A Szent István koronájához taetőző országok területén 1,750,000 hadköteles ló találatott, mely óriási számból azonban csak 153,600 ló találatott s soroztatott be esetleges hadiszlógalatra. Érdekes lesz tudni azt is, hogy a Szent István koronájához tartozó országokban legtöbb ló találatott Hódmező-Vásárhelyen és pedig tizen-négyezer, aztánaján csak Budapest nyolcezer ötszáz lóval stb. Az egyes megyekéjársai között legtöbb ló tanálatott Bács-Bodroghmegye egyes járásaiban, hol ritka az a járás, melyben 10—13000 ló ne volna.

## Vegyes hírek.

### Egy tudós szerencsétlensége.

Dr. Jäger Gusztáv stuttgarti zoologus, kit két év előtt az a szerencsétlenség ért, hogy a „lélekszagolás”, csodálatos theoriáját fölfedezte, most új baleset áldozatává lett. A vasutról leszállva el-esett s lábai oly módon kerültek a kerekék alá, hogy mindkettő borzasztóan összezűződött. Egyik lábát le kellett vágni, a másika pedig örökre nyomorék lesz. Valóban sajnálaframéltó e szegény ember, ki dacozára német voltának, egykor igen szellemesen és kedvesen tudott népszertén írni. Először emléje zavarodott meg, most pedig testileg koldussá lett.

— **Járvány** Oroszországban. Az orosz lapok ismét járvány kitöréséről értesítenek Oroszországban. A járvány az ősz elején ütött ki, eleinte szórányosan, de később mindinkább szélesebb körben elterjedve. A járvány a váltóláz jellegével bír, de oly veszedelmesen ragadós, hogy ha valamely családnak csak egy tagja kapta is meg, a többiek is mind veszve voltak. A hatóságok tehát kellő intézkedéseket tettek arra nézve, hogy a betegek a legszigorubbán izoláltassanak. A fertőztetés eddig szurokkal, kátránnyal és chloral eszközülték. Az orosz lapok nem nyilatkoznak részletesen a járvány specziális jellege felől és csak mint eddig ismeretlen járványosan ragadós betegségről beszélnek, épen mint a verljának járvány idejében.

— **Gerster Etelka**, mint New-Yorkból egy német lapnak jelentik, hosszabb betegség folytán hangjának olvadéknyságát elveszté. Maplson, kinél szerződötte van, hiteltel ívosté s egyáltalában nincs azon helyzetben, hogy egy operai „csillagot” magánál tartson. Az egész opera-társulat szétszórtban van.

— **A magyar kegyencz.** A londoni „Examiner”-nek írják mult hóról Konstantinápolyból: „Nem régiben egy élelmes magyar (nevét nem közli az angol levelező) barátságot kötött a szultán benső tanácsosával. Ez oly sokat tartott védenecéről, hogy jónak látta bemutatni Hamid szultánnak, ki hasonlóképp el volt ragadtatva az új ismerettség által. Gyakran hivatta a magyart az ügyek bizalmas megbeszélésére. A pasák megokolták ezt a bizalmaskodást. De feltétlenységűek erőszakos eszközökkel nem merték érvényesíteni. Kineveztek egy tekintélyes hivatalra, mely a magyarnak a fővárosból való eltávolozását tette volna szükségessé. De a csatlétek nem volt elég értékes arra, hogy a kegyenczet a császári pártfogótól eltávolítsa. Elég volt egy szót sugnia a szultán fülebe, hogy ez megtagadja az aláírást, midőn Said a kinevezést előbe terjesztette. A pasák ezen még jobban megijedve, most nagyobb rangot és jövedelmet ígértek a kegyencznek. Ez most beleegyezett, s maga kérte a szultántól, hogy eltávolzhassék az új hivatal elfoglalására.

— **Különös végrendelet.** A varsói lapok különös végrendeletéről tesznek említést. Egy ott elhunyt orvos hulláját az egyetem anatómiai muzeumának hagyományozta. Csontrázát azonban köteles az egyetem leányának átadni vagy azon esetben, ha az már nem élne, egy lengyel nemzetiségű és az orvosi pályára készülő nőnek.

## KOZGAZDASÁG.

A cukorgyártás állapota Ausztria-Magyarországon 1879—80-ban. A most megjelent hivatalos kimutatás szerint az 1879—80-ik évben az egész osztrák-magyar monarchiában 227 cukorgyár volt működésben. Meglett adózta 28,975,077 métermázsza cukor, ugy hogy egy egy gyárra átlag 127,643 métermázsza jut. Magyarországra ez összes termelési mennyiségből nem több, mint 1,887,949 métermázsza esik. Ausztria egyes tartományai pedig következőképen sorakoznak cukorkatermelők aránya szerint. Csehország maga termelt 20,042,172 métermázszt, Morvország 5,582,798 métermázszt, Alsó-Ausztria 266,635 métermázszt, s végre Galicia 132,156 métermázszt. Ausztria-Magyarország cukorkatermelése tehát 28,975,077 méternyi termékkel 1878—79-ben és 26,210,846 métermázsnyi-

val 1877—78-ban. Ezek szerint tehát Ausztria-Magyarország cukorkatermelése a legközelebb mult évben csökkent volna. Mindamellett a kivitelnél azt tapasztaljuk, hogy a monarchia cukorkivitele a lefolyt évben jelentékenyen emelkedett, és pedig 1878—79-hez képest nem kevesebb mint 21,268,700 kilogrammal. Ennek, mint más években, most sem gondolható más magyarázata, mint az, hogy az a répaemnyiség, melyet mint feldolgozandót bejelentenek, távolról sem felel meg a valóban feldolgozott mennyiségnek.

Uj takarmányozási mód. A kukoriczatakarmány felhasználásának egy újabb módja kezd Amerikában divatba jönni, mely különösen oly gazdaságokra nézve bir nagy jelentőséggel, melyekben nagymennyiségű kukoriczatermés értékesítendő házilag — rosz árak idején — állathizlálásra. Könnyen belátható, hogy mily mértékben emeli a takarmányozásra használt kukorica előállítás költséget az eddig szokásos betakarítási munka, t. i. a törés, fosztás, görézás és morzsolás. Egy amerikai gazda B. A. Avery, Syracuseból, New-York államban, tehát azon gondolatra jött, hogy vajon nem lehetne-e mindezen munkát egyszerűsíteni azáltal, hogy a fosztatlan kukorica-csőveket vagy a takarmányozás czélja szerint, ha t. i. szarvasmarha hizlálására akarjuk azt használni, magát a kukorica szarát is erős szecskavágón kis darabokra aprítva, vegyesen együtt adnók a hizlalandó állatok elé. Az e czélból tett kísérlet után az tűnt ki, hogy a kukoriczának ily módon felaprítása kevesebbe kerül, mint csupán maga a fosztás is; és kivált, ha tápdusabb takarmány előállítás czéljából csupán magukat a csöveket aprítjuk így össze, ez uton határozottan előnyösebb takarmányt nyertünk, mintha darálás nélkül csupán lemorzsolva adjuk az állatnak a szemeket; mert kivált a falánkabb állatok gyakran megrágás nélkül nyelik azokat le, mely esetben azok nagy része kihasználatlanul megveszendőbe az állat trágyájában. Mig ellenben, ha a megaprított kukorica-héjjal és a csutkával vegyesen kénytelen azokat jól összevágni az állat, szájjában, hogy e csutkás keveréket lenyelhesse: sokkal könnyebben megemészthető lesz és teljesebben kihasználtatik az ily módon előállított s nem annyira intensív takarmány, mivel a durva részek ingerlik a szájat és beleket, és így több nyál s gyomornedv válamodik ki a szemek főlemésztesére. E mellett még egészségesebb is az így kezelt takarmány, mert ebből fehéreműl alkatrészek is bomlanak fel, s így nem lesz oly egyoldalúvá az állat táplálata, mint a tiszta kukorica étetése által. E czélból lehet még falkalmazni az ily módon felaprított takarmány előleges fűléstetését is, mi által a busképző részek könnyebben felbontathatók lesznek. Egy gőzerővel hajtott szecskavágó két ember segédkezése mellett óránként egy hold kukoriczatermést képes ily takarmánnyá elkészíteni s Mr. Avery, ki már hat év óta alkalmazta ez eljárást, ép oly sikeresnek tapasztalta e takarmányozásmódot, mint a mig ezelőtt a lemorzsolts kukoriczát megdarálva használta e czélra.

## A budapesti árutőzsde hivatalos árjegyzetei.

|                                                    | 1880. év decz. hó 6.           |                    |          |
|----------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------|----------|
|                                                    | Minőségű súly Hectoliterenként | Ara 100 kltgr.-nak |          |
| Búza:                                              | kltgr.                         | frt. kr.           | frt. kr. |
| Bánási . . . . .                                   | 72-8-74-6                      |                    |          |
| Tiszavideki . . . . .                              | 76-4-78-3                      |                    |          |
| Pestvidéki . . . . .                               | 72-8-74-6                      | 12 50              | 12 90    |
| Fehérmegyei . . . . .                              | 76-4-78-3                      | 12 35              | 12 55    |
| Bácskai . . . . .                                  | 72-8-74-6                      | 12 55              | 12 90    |
|                                                    | 76-4-78-3                      | 9 40               | 9 65     |
| Rozs:                                              |                                |                    |          |
| Magyar . . . . .                                   | 70 — 72                        | 10 05              | 10 30    |
| Arpa:                                              |                                |                    |          |
| Takarmány . . . . .                                | 60 62                          | 6 20               | 6 40     |
| Malata . . . . .                                   | 62 53-7                        | 7 30               | 9 30     |
| Zab:                                               |                                |                    |          |
| Magyar . . . . .                                   | 36-4-40-1                      | 5 30               | 5 70     |
| Tengeri:                                           |                                |                    |          |
| Bénási . . . . .                                   |                                | 5 10               | 5 20     |
| Márami . . . . .                                   |                                | 5 20               | 5 40     |
| Repce:                                             |                                |                    |          |
| Káposzta . . . . .                                 |                                | — —                | — —      |
| Bánási . . . . .                                   |                                | — —                | — —      |
| Köles:                                             |                                |                    |          |
| Magyar . . . . .                                   |                                | 5 80               | 6 40     |
| Szokvány:                                          |                                |                    |          |
| Buza tavaszra szállítandó . . . . .                | 7-7                            | 11 97              | 12 —     |
| Buza Szem. — Októ. . . . .                         |                                |                    |          |
| Rozs tavaszra szállít. 69-2-—                      |                                | — —                | — —      |
| Tengeri Máj. — Jun. . . . .                        |                                | 6 18               | 6 22     |
| Repce káposzta Aug. — Szept. szállítandó . . . . . |                                |                    |          |
| Repce bánási . . . . .                             |                                | 35 36              |          |

## HIVATALOS ARFOLYAMOK

| a budapesti áru- és érték-tőzsdén                    |        |
|------------------------------------------------------|--------|
| 1880. decz. 6.                                       |        |
| Magyar aranyjárdék . . . . .                         | 109 40 |
| Magyar vasuti kölcsön . . . . .                      | 125 —  |
| Magyar kel. vas. államköt. I. kibocsátás . . . . .   | 82 —   |
| Magyar kel. vas. államköt. II. kibocsátás . . . . .  | 99 —   |
| Magyar kel. vas. államköt. III. kibocsátás . . . . . | 86 —   |
| Magyar földterhermentési kötvény . . . . .           | 97 —   |

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSV KÁROLY.



